

ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ БАНКУ

Анотація. В статті доведено необхідність впровадження нового підходу до управління фінансовими ресурсами банку, в якості якого пропонується використовувати логістичний підхід. В роботі наведено відмінність логістичного підходу до управління від традиційного. Досліджено можливість впровадження інструментарію логістики в банківську діяльність через розгляд банку, як логістичну систему, якій притаманні відповідні функції.

Ключові слова: фінансові ресурси банку, управління, логістика, логістичний підхід.

Постановка проблеми Ефективність функціонування банку залежить від економічно грамотного використання усіх видів фінансових ресурсів банку, що обумовлює необхідність поступового переходу до єдиної системи управління їх рухом. Перевагами впровадження такої системи є надання банківських послуг за рахунок нижчих витрат і цін; наявність якісної і реальної інформації про собівартість банківських операцій і їхніх позицій на ринку в порівнянні з послугами інших банків; можливість використання гнучкого ціноутворення; надання об'єктивних даних для складання бюджету банку; можливість оцінки діяльності кожного підрозділу й виконуваного процесу банку; прийняття ефективних і обґрунтованих управлінських рішень.

Важливість теоретичного обґрунтування та розробки науково-практичних рекомендацій з вирішення проблеми управління фінансовими ресурсами банку обумовлюють актуальність теми дослідження, та своєчасність отриманих результатів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Широке коло питань, пов'язаних із дослідженням управління фінансами, залученням коштів банками та визначенням раціональних підходів до їх розміщення, висвітлено в працях зарубіжних і вітчизняних учених-економістів: О.В. Васюренка [1-4], А.П. Вожжова [5, 6], О.А. Дмитрієвої [7, 8], Г.Т. Карчевої [9, 10], А.А. Мещерякова [11], Л.О. Примостки [12], В.В. Рисіна [13], І.В. Сала [14], О.І. Лаврушина [15], Р. Коттера [16], Дж.Ф. Сінкі [17] та інших.

Дослідженням у сфері логістики присвячені праці учених, серед яких слід відмітити Б.А. Анікіна [18], І.І. Бажина [19], Л.В. Балабанову [20], В.В. Дибську [21], Є.В. Крикавського [22-23], М.А. Окландера [24-25], А.І. Семененка [26], В.І. Сергєєва [27], О.М. Тридіда [28].

Незважаючи на суттєві наукові результати, отримані вищезазначеними та іншими вченими, слід зауважити, що питання формування методичних підходів до вдосконалення управління фінансовими ресурсами банків залишається недостатньо розробленим як у теоретичному, так і в організаційно-практичному аспектах, особливо у контексті фінансової нестабільності. Через це виникає необхідність перегляду існуючих підходів до формування та використання фінансових ресурсів банків, зокрема логістичного.

У своїх працях учені аналізують історію розвитку, типи та види логістики, етапи впровадження в діяльність підприємств принципів та способів логістики, використання

логістичного інструментарію для ведення бізнесу в сучасних умовах, але не досліджують можливості впровадження логістики в банківську діяльність.

Метою статті є дослідження можливостей впровадження інструментарію логістики в банківську діяльність.

Обґрунтування отриманих наукових результатів. Результат діяльності банків України в цілому по системі до 2009 року має позитивні зрушення, так на кінець 2008 року свого максимуму, що підтверджує табл. 1.

Таблиця 1

Основні результативні показники діяльності банків в Україні

Показники	2002р.	2003р.	2004р.	2005р.	2006р.	2007р.	2008р.	2009р.
Доходи, млн.грн.	10470	13949	20072	27537	41645	68185	122580	142995
Витрати, млн.грн.	9785	13122	18809	25367	37501	61565	115276	181445
Співвідношення витрат і доходів банків	93,5	94	93,7	92,1	90	90	94	126,9
Результат діяльності, млн.грн.	685	827	1263	2170	4144	6620	7304	-38450
Рентабельність активів, %	1,27	1,04	1,07	1,31	1,61	1,5	1,03	-4,38
Рентабельність капіталу, %	7,97	7,61	8,43	10,39	13,52	12,67	8,51	-32,52
Чиста процента маржа, %	6,00	5,78	4,90	4,90	5,30	5,03	5,3	6,21

Джерело [29]

Дані наведені в табл. 1. свідчать, що результат діяльності банків постійно зростає до 2008 року включно, але в 2009 році показники діяльності банків знижуються навіть до від'ємних значень, що також підтверджують результативні показники рентабельність активу та рентабельність капіталу, які за 2009 рік складають -4,38% та -32,52% відповідно. Як бачимо, банківські установи України мають тенденції до зменшення процентної маржі в період з 2002р.по 2008р., що свідчить про збільшення обсягів активних операцій та про виважену політику процентних ставок. Але в 2009 році ситуація змінюється у зворотному напрямку і чиста процентна маржа збільшується на 17%, це пов'язано з акумуляцією коштів та певною недовірою населення до банків (зменшення депозитів) та відповідно недовіру банків до своїх позичальників (ризик неповернення), що спричинило підвищення відсоткових ставок як за депозитами так і за кредитами.

В умовах подолання фінансової кризи ведення бізнесу вимагає від банків постійно переосмислювати роль та місце банківського менеджменту. Це, у свою чергу, викликає практичну потребу щодо перегляду завдань формування та використання фінансових ресурсів і відповідно до формування нових інструментів або засобів сучасного менеджменту, одним з яких є впровадження в банківську діяльність логістичного підходу.

Аналіз банківської діяльності на сучасному етапі розвитку економіки України показує, що вітчизняні банки до останнього часу практично не використовували

інструментарій логістики для своєї діяльності, у тому числі і за відсутності науково-практичних розробок у цій області, хоча логістика як наука і як інструмент бізнесу почала формуватись на початку 1950-х років у США і сьогодні як наука про керування потоками знайшла своє застосування в багатьох сферах економічної діяльності.

Логістика вносить до управління діяльністю суб'єктів ринку новий підхід – координацію логістичних операцій, необхідних для надання послуг найефективнішим способом з точки зору витрат та задоволення попиту споживачів.

При традиційному підході до управління кожна ланка логістичного ланцюга має свою систему управління, що орієнтується на власні цілі та критерії ефективності.

Принципова відмінність логістичного підходу до управління фінансовими ресурсами від традиційного виражається в інтеграції окремих ланцюгів у єдину систему, що має змогу адекватно реагувати на зміни зовнішнього середовища. У зв'язку з цим доцільне застосування логістичного підходу в банківській діяльності з метою покращення системи управління фінансовими ресурсами.

Для розуміння того, чи можна впроваджувати в банківську діяльність методи логістики, необхідно проаналізувати, чи являє собою банк логістичну систему, що виконує логістичні функції, притаманні відповідним системам.

Згідно з [18-28] будемо вважати, що система логістична, якщо їй притаманні риси, наведені на рис. 1. Аналіз діяльності банків із позицій стратегічних і тактичних завдань, дозволяє впевнено стверджувати, що банк як логістична система повинна формуватись в 3 етапи, як і будь яка інша система.

На першому етапі визначаються цілі функціонування системи. На другому - вимоги до неї. Система повинна задовольняти такі вимоги: оновлення структури банку, організація і регулювання руху фінансових ресурсів, взаємодія з реальним сектором економіки, активізація інвестиційної діяльності, розвиток зовнішньоекономічної діяльності, вдосконалення платіжних систем.

Тільки на третьому етапі можна конструктивно здійснити побудову банку як єдиної логістичної системи, що включає в себе підсистеми, які забезпечують досягнення поставленої мети: відділ кредитування, відділ касових операцій та грошового обігу, відділ операційного обслуговування, відділ логістики та інші.

Висновки. Практично всі напрями банківської діяльності можна розглядати з логістичних позицій. Кожен напрям націлений на досягнення основної мети функціонування банківської системи в цілому.

Процес залучення банком фінансових ресурсів та їх розміщення можна розглядати з позицій логістики як рух фінансових потоків, що рухаються від первинного джерела через ланцюг до кінцевого споживача, збільшуючи свою вартість.

Дуже важливо, щоб фінансовий потік по закінченні однієї банківської операції не виходив за межі банку, а перенаправлявся для виконання наступної в цьому ж банку. Що можна досягнути за рахунок комплексності послуг, партнерських відносин із клієнтами, високого рівня ділової репутації банку та компетентності персоналу й керівництва, прогнозування потреб клієнтів у банківських послугах за рахунок знання особливостей їх фінансової діяльності.

Упровадження логістики в банківську діяльність покликане стати важливим інструментом вирішення завдань із підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами, в умовах фінансово-економічної нестабільності та функціонування банків, у тому числі й управління фінансовими ресурсами з метою реалізації стратегічних завдань, що стоять перед країною та підприємствами, в яких банки виступають певним каталізатором економічних процесів. Тому подальші дослідження будуть спрямовані на вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами банку з використанням інструментарію логістики.

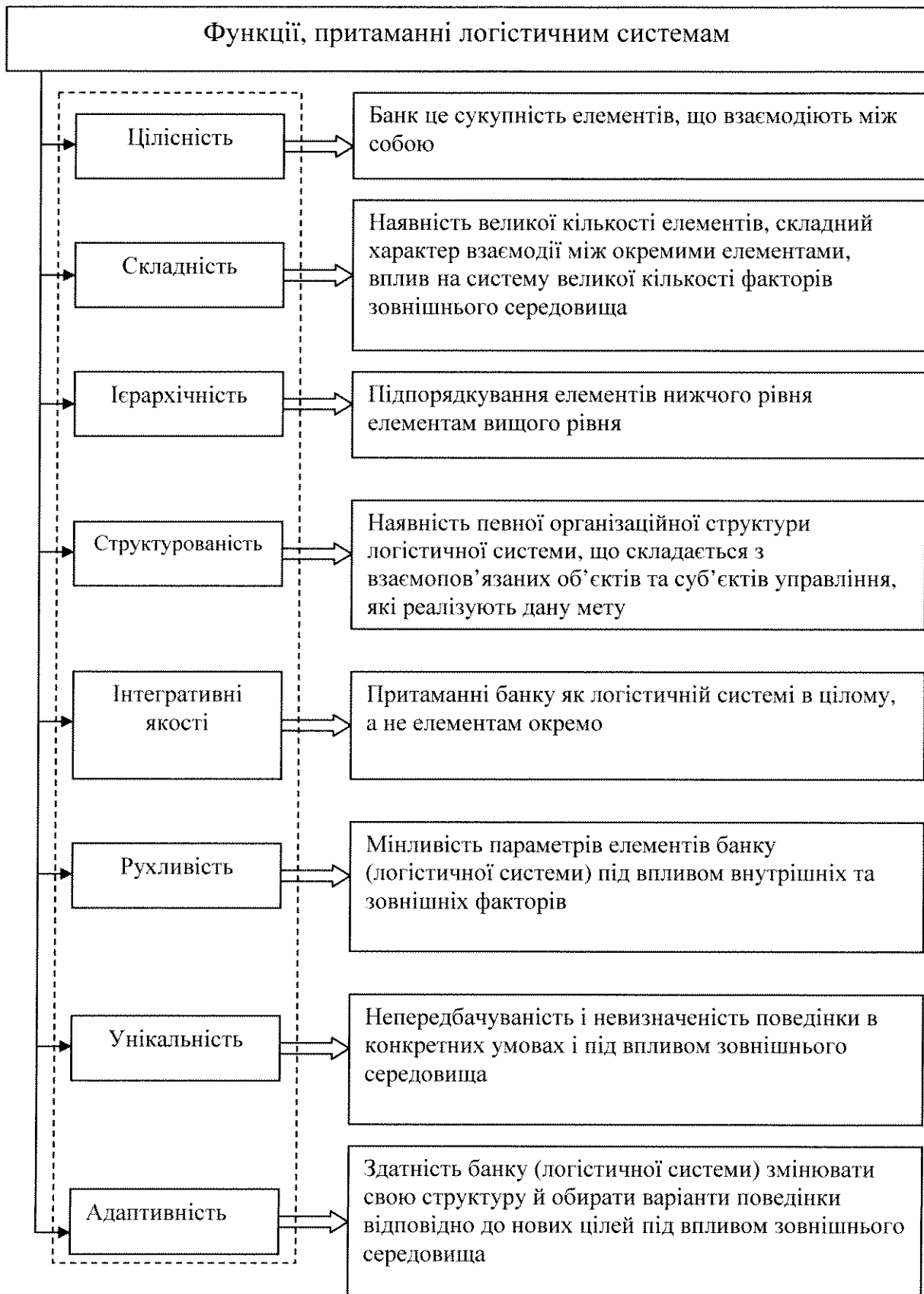

Рис. 1. Функції, притаманні логістичним системам (узагальнено авторами)

Література

1. Управління діяльністю банку : методологія і практика: монографія/ За заг. ред. О. В. Васюренка. – К. : УБС НБУ, 2008. – 230 с.
2. Фінансове планування та прогнозування діяльності банків: монографія / за заг. ред. акад. АЕН України, д-ра екон. наук, проф. О.В. Васюренка. – К. : УБС НБУ, 2009. – 323 с.
3. Васюренко О. В. Банківський менеджмент : посіб. / О. В. Васюренко. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 320 с.
4. Васюренко О. В. Банківські операції : [навч. посібник] / Васюренко О. В. – [6-те вид., виправ. і доп.]. – К. : Знання, 2008. – 318 с.
5. Вожжов А.П. Процеси трансформації банківських ресурсів: монографія / А. П. Вожжов. – Севастополь : Вид-во СевНТУ, 2006. – 339 с.
6. Вожжов А.П. Тимчасові кошти в банківському ресурсному забезпеченні іпотечних програм / А. П. Вожжов, О. Василенко, О. Гринько, О. Омельченко // Світ фінансів : наук. журнал Тернопільського державного економічного університету. – Тернопіль, 2005. – № 3-4 (4-5). – С. 33 – 44.
7. Дмитрієва О.А. Особливості формування ресурсної бази комерційного банку в умовах глобалізації фінансової системи України / О. А. Дмитрієва, О.В. Любка // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – К., 2008. – С. 30 – 33.
8. Дмитрієва О. А. Кошти населення як один з основних елементів залучених коштів / О.А. Дмитрієва // Вісник Прикарпатського університету, Івано-Франківськ, 2008. – С. 293 – 297.
9. Карчева Г. Особливості функціонування банківської системи України в умовах фінансово-економічної кризи / Г. Карчева // Вісник НБУ. – 2009. – № 11. – С. 10 – 16.
10. Карчева Г. Основні проблеми розвитку банківської системи України в посткризовий період та шляхи їх вирішення / Г. Карчева // Вісник НБУ. – 2010. – № 8. – С. 26 – 32
11. Мещеряков А. А. Фінансовий менеджмент у банках : навч. посіб. / А. А. Мещеряков, Л. В. Лисяк. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.
12. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку : Підручник / Л. О. Примостка. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2004. – 468 с.
13. Рисін В. В., Рисін М. В. Формування та розміщення довгострокових ресурсів банків в Україні : монографія / В. В. Рисін, М. В. Рисін. – К. : УБС НБУ, 2008. – 234 с.
14. Сало І. В. Фінансовий менеджмент банку : навч. посіб. / І. В. Сало, О. А. Криклій – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – 314 с.
15. Банковское дело под ред. О. И. Лаврушина. – М. : Банковский и биржевой научно-консультационный центр, 1992. – С. 120.
16. Коммерческие банки / Э. Рид, Р. Коттер, Э. Гилл и др. – М. : СП «Космополис», 1991. – С. 287.
17. Синки Дж. Ф.-мл. Управление финансами в коммерческих банках; пер. с англ. с 4-го перераб. изд. / науч. ред. Р. Я. Левиты, Б. С. Пинснера. – М. : Gatallaxy, 1994. – 820 с.
18. Логистика : учеб. / под ред. Б. А. Аникина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 368 с. – (Серия «Высшее образование»).
19. Бажин И. И. Логистический менеджмент: компакт-учебник / И. И. Бажин. – Харьков : Консум, 2005. – 440 с.
20. Балабанова Л. В. Комерційна діяльність: маркетинг і логістика: навч. посіб. / Л. В. Балабанова, А. М. Германчук. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 288 с.

21. Логистика : учеб. / В. В. Дыбская, Е. И. Зайцев; под ред. В. И. Сергеева. – М. : Эксмо, 2008 – 944 с.
22. Економіка логістичних систем : монографія / М. Васелевський, І. Білик, О. Дейнега, та ін.; за наук. ред. Є. Крикавського та С. Кубіва. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2008. – 596 с.
23. Крикавський Є. В. Логістика : навч. посіб. [для екон. спец. вузів] / Держ. ун-ту «Львівська політехніка». – 2 вид., перероб. і допов. – Львів : Вид-во держ. ун-ту «Львівська політехніка», 1999. – 263 с.
24. Окландер М. А. Контури економічної логістики : монографія / М. А. Окландер. – К., Вид-во Наукова думка, 2000. – 174 с. (рос. мовою)
25. Окландер М. А. Логістика : підруч. / М. А. Окландер. – К. : Центр навчальної літератури, 2008. – 346 с.
26. Семенов А. И. Логистика. Основы теории : учеб.[для вузов] / А. И. Семенов, В. И. Сергеев. – СПб. : Изд-во «Союз», 2001. – 544 с. (Серия «Высшее образование»).
27. Сергеев В. И. Логистика в бизнесе : учеб. / В. И. Сергеев. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 608 с. – (Серия «Высшее образование»).
28. Логістика : навч. посіб. / О. М. Тридід, Г. М. Азаренкова, С. В. Мішина, та ін. – К. : Знання, 2008. – 566 с.
29. Офіційний сайт НБУ. – Режим доступу до докум. : <http://www.bank.gov.ua>.

Summary. In the article necessity of introduction of the new approach to management of bank financial resources in which quality it is offered to use the logistical approach is proved. In work difference of the logistical approach is led to management from the traditional. Possibility of introduction of toolkit of logistics in bank activity through bank consideration, as logistical system in which corresponding functions are inherent is investigated.

Keywords: Bank financial resources, management, logistics, logistics approach.

Стаття надійшла до редакції 01.11.2010